

کارگاه فقه

حدود - قصاص - دیات

• قسمت اول : پاسخ به شبهات

سه - قانون اعدام ، رجم ، قطع دست دزد مورد اعتراض ناظران بین المللی قرارداد و گزارشات احساس برانگیزی را از اجرای این قوانین منتشر می کنند .

نمونه : (از خبرگزاری بی بی سی)

حکم سنگسار برای یک زن در ایران صادر شد

تحلیلی از: صادق صبا

به نوشته روزنامه های ایران زنی در منطقه تهران پارس تهران که با پسر خاله اش رابطه پنهانی داشته با همدستی او شوهر خود را به قتل می رساند.

قاضی زن را به سنگسار و مرد را به اعدام محکوم کرد. از جزئیات دادگاه اطلاعی در دست نیست و صرفاً گفته شده که هر دو متهم به داشتن رابطه پنهانی و ارتکاب قتل اقرار کرده اند.

این برای چندمین بار در ماههای اخیر است که بار دیگر زنی به دلیل رابطه نامشروع در جمهوری اسلامی به سنگسار محکوم می شود.

اجرای مجازات سنگسار که معمولاً برای جرم زنا انجام می گیرد در سالهای اخیر در جمهوری اسلامی بحث انگیز بوده است.

مخالفان این مجازات در حاکمیت معتقدند که سنگسار صراحت قرآنی ندارد و اثبات زنا نیز بسیار مشکل است، زیرا احتیاج به چهار شاهد عادل دارد که به چشم خود رابطه جنسی را دیده باشند.

عده ای دیگر از روحانیون معتقدند که حکم زنا در اسلام به اصطلاح امضایی است و نه تاسیسی؛ به این معنی که در زمان ظهور اسلام این حکم در جامعه آن دوره وجود داشته و اسلام صرفاً آن را اخذ کرده است، نه اینکه این حکم را مثل توحید و نبوت ایجاد کرده باشد.

آنها با این استدلال می گویند که مجازات سنگسار با توجه به شرایط زمان و مکان فعلی باید کنار گذاشته شود. همانطور که در اسلام بردگی نیز تایید شده ولی در وضعیت کنونی جهان کسی نمی تواند از آن دفاع کند.

برای این دسته از روحانیون مساله حیثیت اسلام از همه چیز مهمتر است.

ولی طرفداران این مجازات تاکید می کنند که سنگسار از احکام مسلم فقه اسلام است و نمی توان آن را به دلیل تغییر شرایط زمان و مکان به اجرا در نیاورد.

برخی از سیاستمداران طرفدار اصلاحات اخیراً پیشنهاد کرده اند که برای حفظ مصلحت کشور لااقل اجرای حکم سنگسار در ملاء عام

انجام نگیرد تا جمهوری اسلامی از آسیب های تبلیغاتی در امان بماند.

بعضی از حقوقدانان نیز می گویند چون اکثر احکام مجازات سنگسار صرفاً بر اساس اقرار متهمان صادر می شود، مثل همین مورد تهران پارس، می توان در مورد صحت چنین احکامی تردید کرد.

چون اولاً شرایط اقرار در مورد زنا بسیار سخت است و متهم باید چهار بار جداگانه به عمل خود اعتراف کند و ثانیاً معلوم نیست که اصولاً این اقرارها تحت چه وضعیتی بدست آمده است.

ولی در حالیکه این اختلاف نظرها وجود دارد، مجازات سنگسار در جمهوری اسلامی به رسمیت شناخته شده و به اجرا در می آید.

در موقع اجرای سنگسار مرد را تا کمر و زن را تا شانه در چال می کنند و بعد با سنگ آنقدر به سر و صورت فرد زده می شود که او بعد از یکی دو ساعت با زجر و شکنجه فراوان کشته می شود.

طبق قانون جزای اسلامی، سنگها نباید آنقدر درشت باشد که با چند ضربه، فرد کشته شود و نه آنقدر ریز که تاثیری نداشته باشد.

ضمناً طبق قانون مجازات اسلامی اگر فرد مجرم بتواند در حین اجرای حکم خود را از گودال نجات دهد، بخشوده می شود.

طرفداران حقوق مساوی برای زنان می گویند که حتی در مورد سنگسار علیه زنان تبعیض وجود دارد. چون اولاً مثل همین مورد تهران پارس زن به سنگسار محکوم شده و مرد به اعدام.

ثانیاً چون مردها معمولاً از لحاظ جسمانی از زنان قوی ترند و فقط تا کمر در چال قرار می گیرند، راحت تر می توانند خود را نجات دهند.

ولی در هر صورت سازمانهای بین المللی حقوق بشر سنگسار را به عنوان یک مجازات وحشیانه محکوم کرده و از ایران خواسته اند که اجرای آن را کلاً متوقف کند.

مقاله فوق را تحلیل و نقد کنید .

نقاط استدلال را استخراج کنید.

سپس اشتباهات استدلال را توضیح دهید .

و در مرحله بعد یک **تحلیل منطقی از حکم سنگسار** ارائه دهید .

• قسمت دوم : حل مسئله

مسائل زیر از استفتائات و پرونده های قضائی استخراج شده است و برای هر کدام حکمی صادر گردیده و مورد تجدید نظر نیز واقع شده است .

با بررسی صورت مساله ، حکم فقهی هر یک از موارد را روشن کنید .

*** مسئله ۱ -** فرزند اینجانب (با ماشین خود) از چراغ قرمز (عبور ممنوع) عبور کرده و ماشین دیگری که از چراغ سبز عبور می کرده (و بر حسب نظامات دولتی مجاز بوده است) با وی تصادف نموده و این امر منجر به فوت فرزندم گردیده است. آیا فرزند من که از نظامات دولتی تخلف نموده خونی هدر است، یا اینکه قاتل ضامن دیه ایشان می باشد؟ اصولاً آیا تخلف از نظامات دولتی (در صورتی که منجر به تصادف گردد) باعث هدر شدن دیه «نفس» و «اطراف» متخلف می گردد یا نه؟ در فرض مذکور خسارت حاصله به وسیله نقلیه فرزند چه حکمی خواهد داشت؟

*** مسئله ۲ -** شخصی به جرم قتل عمد محکوم به قصاص گردیده، اولیاء دم صغیر هستند و طبق نظر حضرت تعالی احتیاطاً بایستی تاکبیر شدن صغار اجرای حکم به تاخیر افتد و پس از بلوغ صغار شخصاً خواستار قصاص گردند. بفرمائید آیا در فرض مذکور می توان قاتل را تا زمان کبیر شدن صغار در زندان بازداشت نمود یا نمی توان؟

*** مسئله ۳ -** آیا اگر بعضی از اولیاء دم که ولی بقیه اولیاء غیر بالغ می باشد خواستار قصاص بوده، لکن قاضی تشخیص می دهد که ولی غبطه آنها را در نظر نگرفته و با فقر صغار و رضایت قاتل به پرداخت پولی در حدود یک میلیون و نیم تومان باز درخواست قصاص می نماید، آیا اولاً چنین حقی را دارد یا باید به نحوی صبر کرد تا بالغ گردند؟ ثانیاً، اگر حق دارد، آنچه باید برای آنها منظور نماید سهم آنها از دیه است، همانند اختلاف کبار یا سهم آنها از مقدار پولی که قاتل حاضر است بپردازد؟ ثالثاً، اگر به مقدار سهم از دیه باید بپردازد یا در مورد اختلاف کبار انتخاب دیه به عهده کسی از اولیاء است که قصاص نمی خواهد یا به عهده آنکه خواستار قصاص است؟

• مسئله ۶- شخصی به اتهام قتل خطی، دستگیر و در محضر دادگاه مورد از جمله موارد لوٹ تشخیص داده شده است اولیاء دم حاضر به انجام قسامه نشده‌اند و انجام قسامه را به متهم محول کرده‌اند. متهم نیز از انجام قسامه امتناع کرده است. در فرض مذکور دیه بر عاقله است یا بر جانی؟

خلاصه جریان پرونده: حسب محتویات پرونده آقای «الف» به اتهام ایراد جرح غیر عمدی منجر به قطع یک انگشت دیگر و ۷۰٪ نقص کف دست در اثر عدم رعایت نظامات دولتی (به کار گرفتن پسر بچه ۱۶ ساله بدون تجربه در کارگاه نجاری) بدین خلاصه دومین روز اشتغال به کار مصدوم در کارگاه نجاری به هنگام کار با اَره برقی دست وی صدمه دیده متهم مدعی است که مصدوم خودسرانه اقدام نموده و کسی به وی کاری ارجاع ننموده است که با دستگاه کار نماید صرفاً به عنوان پادو به کار گمارده شده [بود] بازرس کار صاحب کار را مقصر دانسته پس از کسب نظر پزشک و انجام تحقیقات و توجه به اظهارات مصدوم که صاحب کار (متهم) به من گفت یک تخته الوار را با پسرش جلو دستگاه ببریم و آن را با اَره برش دهم که مصدوم شدم و تقاضای رسیدگی دارم.

خلاصه جریان پرونده: آقای «الف» فرزند... طی شکایتی اعلام نموده که در مورخه ۶۱/۶/۲۹ با موتورسیکلت ایژ که متعلق به خودش بوده و ترک سواری نیز داشته در وسط خیابان [حرکت می‌کرده] سازمان آب اقدام به حفر چاله جهت تعمیر لوله‌های مربوط نموده بوده به علت عدم علامتگذاری به داخل چاله سقوط کرده خود و ترک نشین او مصدوم شده‌اند. بازرس اداره کار نیز نوشته هیچ علائم مشخصه‌ای که در شب وجود کانال را مشخص کند در آن محل وجود نداشته است. مصدوم مدعی شده که بر اثر این حادثه فلج شده و تقاضای دیه دارد.

خلاصه جریان پرونده: پیرو گزارش دادنامه شماره ۶۹/۱/۲۳-۲۸ این شعبه پرونده در اجرای تبصره ۲ ماده ۲۸ قانون تشکیل دادگاه‌های کیفری یک و دو و شعب دیوان عالی کشور به شعبه هشتم محاکم عمومی کیفری یک... ارسال و دادگاه به شرح دادنامه شماره ۶۹/۲/۳۰-۸۱/۱/۳۵۸ بانو «الف» فرزند... را به اتهام عرضه و فروش جنس به جای جنس دیگر که منتهی به کوری کامل چشم چپ آقای «ح» گردیده به استناد ماده ۳ و بند «ب» ماده تقاضای دیه دارد.